

Ekonomická kriminalita vo firmách na Slovensku a vo svete

Economic crime in the companies in Slovakia and in the world

Zuzana STARÍČKOVÁ

Abstrakt

Podnikateľské firmy (ďalej iba firmy) v dnešnej dobe podliehajú mnohým miestnym, národným a medzinárodným kontrolám. Spoločnosti musia predchádzať podobnému porušovaniu zákonov a ďalších predpisov. Firmy sa snažia podhodnocovať výsledok hospodárenia, aby sa odvieďa čo možno najnižšia daňová povinnosť využívaním nekalých metód a postupov. To platí aj o účelovom skresľovaní účtovných dokladov, čo znamená, že ide o manipuláciu s účtovnými informáciami. Jednotlivé techniky manipulácie navzájom odlišujeme podľa toho, či konkrétna technika skresľovania údajov je viac či menej zreteľná alebo či je na jej odhalenie potrebná vysoká odborná kvalifikácia audítorov. V tomto príspevku porovnáme ekonomickú kriminalitu v praxi, a to v Slovenskej republike a Českej republike. Zároveň porovnáme zistené údaje s krajinami Strednej a Východnej Európy. Percentuálne zhodnotíme výskyt hospodárskej trestnej činnosti, najmä v počítačovej kriminalite, ktorá predstavuje každý rok väčšie riziko a sústredíme sa aj na korupciu a úplatkárstvo vo firmách.

Abstract

Businesses companies (hereinafter referred to as companies) are nowadays under the influence of many local, national and international controls, audits. They must prevent similar violations of the law and other regulations. The companies try to underestimate the economic results in order to achieve the lowest possible tax liability by using unfair methods and procedures. This also applies to the intentional misrepresentation of the accounting records, which means that it is a manipulation of the accounting data. The various techniques of manipulation can be distinguished from each other depending on whether a particular technique misrepresentation is more or less obvious or whether the high professional qualification of auditors is required. In this part we point out the detection of the economic crime in the companies. In this paper, we compare economic crime in practice in the Slovak Republic and also in the Czech Republic. At the same time, we compare the data with the Central and Eastern European countries. We rate the occurrence of economic crime, particularly in cybercrime, which represents a greater risk each year and we also focus on corruption and bribery in companies.

Kľúčové slová: Ekonomická kriminalita, kybernetická kriminalita, počítačová kriminalita

Keywords: Economic crime, cybernetic crime, computer crime

JEL Classification: K42, M41, M42

Úvod

Ekonomická kriminalita je v súčasnosti v rámci podnikateľských firiem veľkým problémom, ktorý zasahuje takmer všetky podnikateľské firmy na celom svete, bez ohľadu na oblasť podnikania. Miera hospodárskej kriminality páchaná v podnikateľských subjektoch sa z roka na rok zvyšuje. Teda ekonomická kriminalita i naďalej pretrváva a ohrozuje podnikanie vrátane všetkých jeho procesov, narušuje integritu zamestnancov, poškodzuje dobré meno a čo je najdôležitejšie, spôsobuje nemalé škody. V prípade podozrenia na podvodné konanie vo firme treba čo najskôr, podľa možností už v počítačovej fáze pri zbere potrebných informácií, či pri vyhodnotení existujúcich podozrení nariadiť firemnú kontrolu. Okrem toho je potrebné vybrať čo najvhodnejšie nástroje a postupy šetrenia a zostaviť vyšetrovací tím zložený z expertov na odhaľovanie podvodného konania. Príspevok je spracovaný na základe PwC prieskumu hospodárskej kriminality z roku 2016 na Slovensku a v Čechách.¹

1. Ekonomická kriminalita na Slovensku

Ekonomická kriminalita neustále pretrváva a ohrozuje podnikateľskú činnosť vrátane všetkých jej procesov. Hospodárska kriminalita sa neustále vyvíja, prispôbuje novým podmienkam a jej formy sú stále sofistikovanejšie. Firmy preto musia neustále hľadať nové a efektívnejšie metódy boja proti ekonomickej kriminalite za účelom ochrany svojho majetku. S hospodárskou kriminalitou sa v rokoch 2015 a 2016 podľa prieskumu na Slovensku stretlo 34 % respondentov, čo je viac než tretina.² V porovnaní s prieskumom v predchádzajúcom roku toto číslo predstavuje nárast až o 13 %. Z globálneho hľadiska sa úroveň ekonomickej kriminality v SR pohybuje na úrovni 37 %.

2. Súčasný stav hospodárskej kriminality v Slovenskej a Českej republika v porovnaní s krajinami Strednej a Východnej Európy

Najčastejšie typy podvodov v oboch porovnávaných krajinách sú sprenevera majetku, korupcia a úplatkárstvo, počítačová kriminalita, insider trading (nelegálne obchodovanie s dôvernými neverejnými informáciami) a úverový podvod.

Z percentuálneho porovnania výskytu jednotlivých druhov ekonomickej trestnej činnosti vo firmách na Slovensku a v Čechách vyplýva, že v počte uvedených trestných činov nie sú veľké rozdiely. Pri sprenevere majetku je rozdiel medzi krajinami len 6%, pri korupcii a úplatkárstve sú to 2%, s insider tradingom sa stretávajú respondenti o 5% viac v Českej republike a výskyt úverového podvodu sa líši len o 1%. Významný rozdiel je však pri počítačovej kriminalite. Konštatujeme, že v Slovenskej republike prichádzame do styku s kybernetickou kriminalitou o 23% menej v porovnaní s Českou republikou. Kybernetická kriminalita je problémom súčasnej doby a v posledných rokoch vo zvýšenej miere ohrozuje nielen firmy, ale aj spoločnosť. Počet prípadov počítačovej kriminality od roku 2011 do roku 2016 celosvetovo vzrástol až o 9%. Prekvapivým zistením je skutočnosť, že na Slovensku od roku 2011 do roku 2016 klesol počet počítačových trestných činov o 4%. Západní susedia v Českej republike v tejto kategórii zaznamenali naopak výrazný nárast a to o 23% v priebehu piatich rokov. Riziko útokov na počítačovú bezpečnosť z roka na rok narastá.

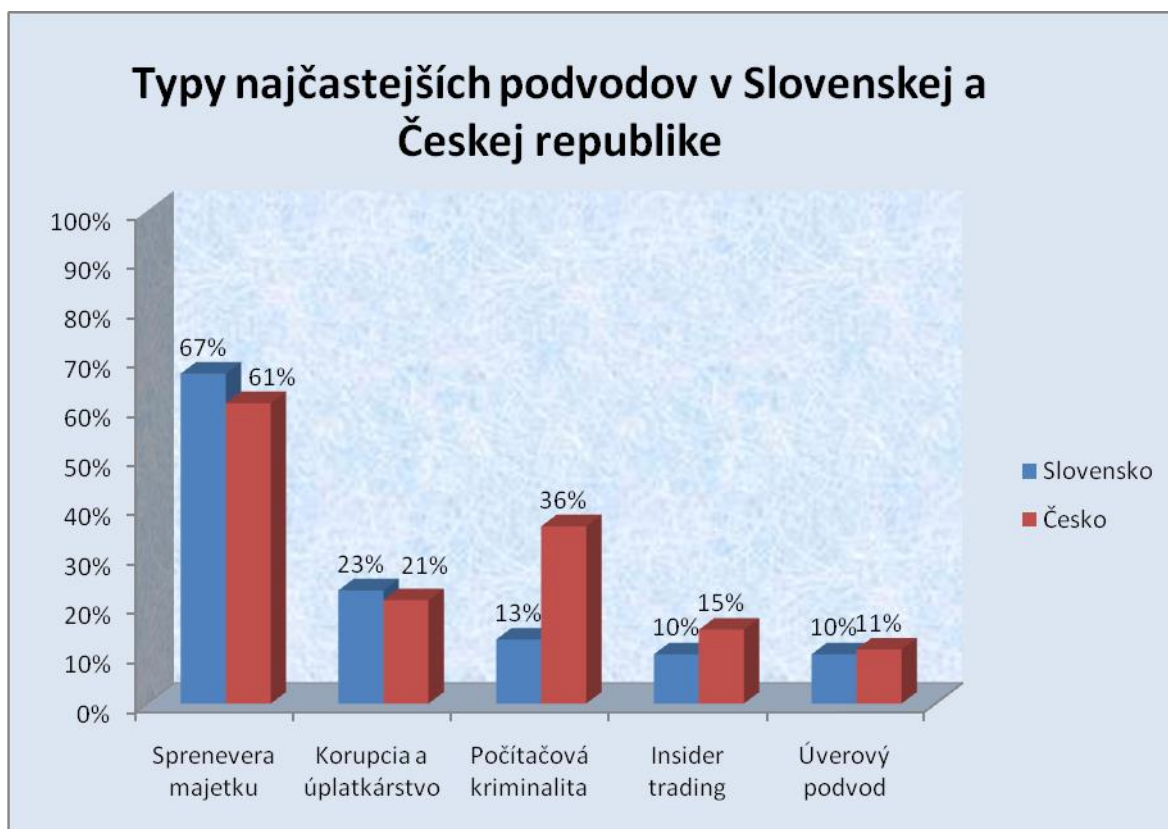
---

¹ PwC: Global Economic Crime Survey 2016. Správa za Slovensko, za Česko. 2016.

² PricewaterHouse: Global Economic Crime Survey 2016. Správa za Slovensko. 2016.

Spoločnosť si toto riziko veľmi dobre uvedomuje a ráta s tým, že jej firmy sa môžu stať obeťami kybernetického útoku. Viac ako polovica respondentov z celého sveta vidí reálnu hrozbu v narastajúcej počítačovej kriminalite. V Slovenskej a Českej republike jednotlivé firmy vnímajú ohrozenie spôsobené týmto druhom kriminality podobne, výsledky sa odlišujú len o 1%.

Obrázok 1 Typy najčastejších podvodov v Slovenskej a Českej republike

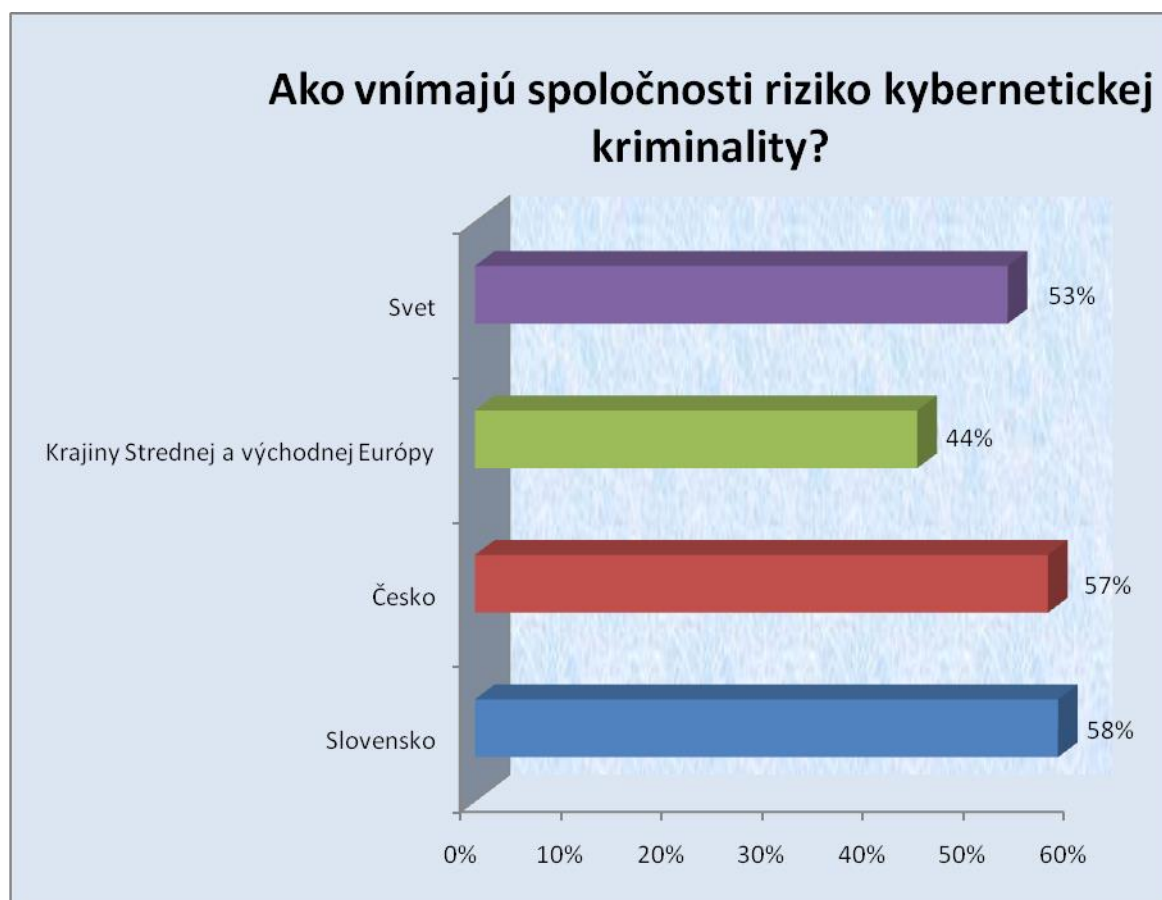

Zdroj: Spracované na základe PwC prieskumu hospodárskej kriminality z roku 2016 www.pwc.com

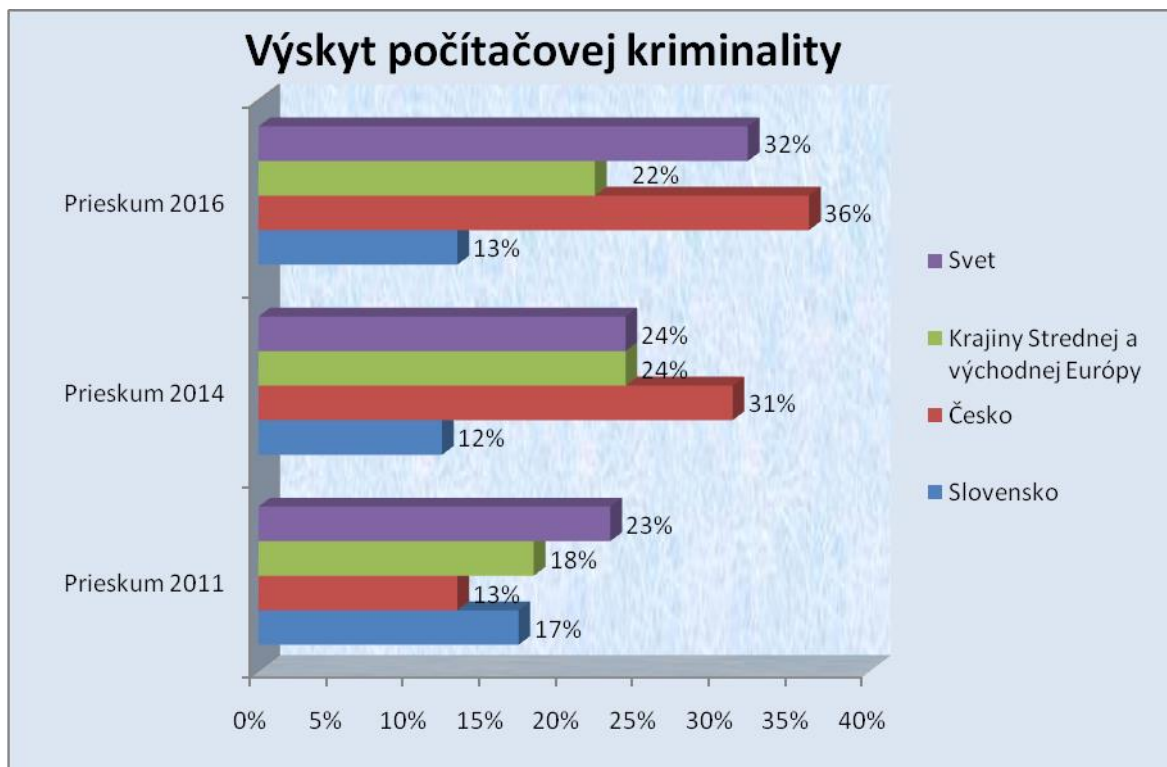
Domnievame sa, že podnikateľské firmy nielen na Slovensku a v Česku, ale aj celosvetovo majú dojem, že sú slabo alebo dokonca nie sú vôbec pripravené na možný počítačový útok. Môže za to organizačná štruktúra firiem, ktorá nezahŕňa odborníkov na IT bezpečnosť a tomuto problému sa začne venovať, až keď sa prvýkrát stretne s rozsiahlymi následkami, ktoré za sebou kybernetická kriminalita zanecháva.

Výskyt kybernetických trestných činov si udržiava rastovú tendenciu a predpokladáme, že sa bude aj v nasledujúcich rokoch vyvíjať rovnakým smerom. Aby firmy dokázali znížiť rastový trend vývoja počítačovej kriminality, musia zamestnávať odborníkov, ktorí by zabránili útokom na kybernetický priestor.

Obrázok 2 Ako vnímajú spoločnosti riziko kybernetickej kriminality?

Obrázok 3 Výskyt počítačovej kriminality

Zdroj: Spracované na základe PwC prieskumu hospodárskej kriminality z roku 2016

Vnímanie korupcie a úplatkárstva je značne subjektívne. Čin, ktorý môže jedna osoba považovať za výrazné prekročenie hranice a označí ho ako korupciu, môže iná osoba považovať vo svojom zamestnaní za bežnú prax. Preto výsledky prieskumov PwC, ktoré sme spracovali do grafu môžu byť skreslené.

Obrázok 4 Výskyt korupcie a úplatkárstva

Zdroj: Spracované na základe PwC prieskumu hospodárskej kriminality z roku 2016 www.pwc.com

Prieskum hospodárskej kriminality z roku 2014 vykazuje najvyššiu mieru korupcie a úplatkárstva. Výsledky z roku 2016 predstavujú optimistickú zmenu k lepšiemu celosvetovo, v krajinách Strednej a Východnej Európy, v Česku a aj na Slovensku. V Českej republike sa v roku 2016 vnímanie korupcie vrátilo na úroveň z roku 2011.

Percentuálnym porovnaním troch prieskumov sme zistili, že na Slovensku bola v roku 2011 úroveň úplatkárstva a korupcie 17%, v roku 2014 nastal výrazný nárast na 31% a v roku 2016 sa situácia vyvíjala smerom k lepšiemu a s korupciou prišlo do styku len 23% respondentov. Na Slovensku existuje veľký priestor na boj proti korupcii vo všetkých oblastiach, či už vo verejnej správe alebo v súkromnom sektore.

3. Zhrnutie

Autorka z porovnávaní jednotlivých prieskumov PwC dospela k zisteniam, že:

- hospodárska kriminalita z roku 2014 vykazuje najvyššiu mieru korupcie a úplatkárstva;
- pri sprenevere majetku je rozdiel medzi SR a ČR len 6%;

- pri korupcii a úplatkárstve sú to 2%, s insider tradingom sa stretávajú respondenti o 5% viac v Českej republike a výskyt úverového podvodu sa líši len o 1%;
- významný rozdiel sa vykazuje pri počítačovej kriminalite;
- v Slovenskej republike prichádzame do styku s kybernetickou kriminalitou o 23% menej v porovnaní s Českou republikou;
- počet počítačovej kriminality od roku 2011 do roku 2016 celosvetovo vzrástol až o 9%;
- na Slovensku od roku 2011 do roku 2016 klesol počet počítačových trestných činov o 4%; v Českej republike v tejto kategórii zaznamenali naopak výrazný nárast a to o 23% v priebehu piatich rokov;
- riziko útokov na počítačovú bezpečnosť z roka na rok narastá. V Slovenskej a Českej republike jednotlivé firmy vnímajú ohrozenie spôsobené týmto druhom kriminality podobne, výsledky sa odlišujú len o 1%;
- výsledky PwC z roku 2016 predstavujú optimistickú zmenu k lepšiemu celosvetovo, v krajinách Strednej a Východnej Európy, v Česku a aj na Slovensku;
- v Českej republike sa v roku 2016 vnímanie korupcie vrátilo na úroveň z roku 2011;
- percentuálnym porovnaním troch prieskumov sa zistilo, že na Slovensku bola v roku 2011 úroveň úplatkárstva a korupcie 17%, v roku 2014 nastal výrazný nárast na 31% a v roku 2016 sa situácia vyvíjala smerom k lepšiemu a s korupciou prišlo do styku len 23% respondentov;
- na Slovensku existuje veľký priestor na boj proti korupcii vo všetkých oblastiach, či už vo verejnej správe alebo v súkromnom sektore;
- výskyt kybernetických trestných činov si udržiava rastovú tendenciu a predpokladá sa, že sa bude aj naďalej vyvíjať rovnakým smerom;
- možný počítačový útok zapríčiňuje organizačná štruktúra firiem, ktorá nezahŕňa odborníkov na IT bezpečnosť;
- je potrebné sa týmto problémom viac venovať.

Záver

V závere konštatujeme, že väčšinu podvodov v podnikateľských firmách sa podarí odhaliť po firemných kontrolách, 61% respondentov na Slovensku a 68% respondentov v Česku je toho názoru, že podvod v ich spoločnosti bol odhalený práve firemnou kontrolou. Snažili sme sa porovnať ekonomickú kriminalitu v praxi, a to v Slovenskej a Českej republike s krajinami Strednej a Východnej Európy a percentuálne zhodnotiť výskyt hospodárskej trestnej činnosti. V ďalšej časti príspevkov sa zameriame na klasické detekčné metódy odhaľovania podvodov vo firmách a naznačíme vyšetrovacie postupy v priebehu forenzného vyšetrovania.

Použitá literatúra

- [1] BANAS, M. (1999): Právna, daňová a účtovná previerka firmy s cieľom odhaliť nezákonné aktivity. In: Transparentnosť v ekonomike SR II. Bratislava:CPHR 1999.
- [2] KOPRLOVÁ, J. (2008): Ekonomické a právne aspekty súčasnej hospodárskej kriminality. In: Dny práva 2008: 2. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity: sborník z konference. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 150-176. [cit. 28.3.2012]. Dostupné na: <<http://www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/SBORNIK.pdf>>. ISBN 978-80-210-4733-4.

- [3] LALKA, J. – PAULE, I. (2009): Prieskum o výskyte podvodov v organizáciách na Slovensku za rok 2009, [online]. 2009. s. 9. [cit. 4.4.2012]. Dostupné na: <<http://www.tpa-horwath.sk/wp-content/uploads/2011/01/Survey-trh-sprava-v06-final-draft.pdf>>.
- [4] PwC: Global Economic Crime Survey 2016. Správa za Slovensko. 2016.
Dostupné na:
<http://www.pwc.com/sk/sk/publikacie/global-economic-crime-survey-2016.html>
- [5] PwC: Global Economic Crime Survey 2016. Správa za Česko. 2016.
Dostupné na:
<http://www.pwc.com/cz/en/hospodarska-kriminalita/assets/pdf/global-economic-crime-survey-2016-en.pdf>
- [6] STRÉMY, T. (2010): Majetková a ekonomická kriminalita a ich sociálne riziká. Trnava: TYPI UNIVERSITATIS TYRNAVIENSIS, 2010. 133 s. ISBN 978-80-8082-413-6.

Ing. Zuzana Staričková, PhD.
Katedra financií,
NHF EU Bratislava
email: 4soyza@gmail.com